

Inleiding

Dit boek is de gedeeltelijke neerslag van het Themacollege Dier & Recht dat in het academiejaar 2019-2020 werd georganiseerd aan de Universiteit Antwerpen. In het themacollege konden studenten en geïnteresseerden uiteenzettingen volgen over de diverse aspecten van het dier in het recht. Meerdere bijdragen zijn de weergave van dergelijke uiteenzettingen.

Het dier heeft de voorbije decennia een grote sociale promotie gekend. In de negentiende eeuw en daarvoor was het dier in het beste geval een vermogensbestanddeel dat hoofdzakelijk gebruikt werd om menselijke behoeften – aan vlees, dierlijke producten en spierkracht – te bevredigen. Dieren werden enkel beschermd als vermogensbestanddeel of om te vermijden dat derden onbeschaafd geweld moesten aanschouwen en hierdoor hetzij geschokt werden, hetzij aangezet werden tot soortgelijk geweld tegen mensen. Enkele verspreide stemmen bepleitten toen reeds dat dieren beschermd moesten worden, met de utilitarist Jeremy Bentham als goed gekend voorbeeld.

In 2020 is het beeld fel veranderd. Talrijke organisaties proberen het dierenwelzijn te verhogen, onder andere door wijzigingen van de wetgeving na te streven. Er is een uitgebreid (rechts)filosofisch debat over de legitimiteit van het gebruik van dieren, waarbij een groep zelfs stelt dat dieren rechten moeten krijgen. Gevallen van mishandeling, bijvoorbeeld in slachthuizen, roepen in brede kringen afschuw op. Het recht volgt een deel van deze evoluties. De belangen van dieren worden beschermd omwille van henzelf, niet (enkel) meer omwille van hun instrumentele waarde voor de mens. Dieren worden in steeds meer landen, en nu ook België, verwijderd uit de categorie van de goederen – hoewel steeds ook bepaald wordt dat het goederenrecht toch van toepassing blijft.

De eerste bijdrage is van de hand van Ciska De Ruyver (Universiteit Gent/Université de Namur), die een historisch overzicht van het denken over dieren in de westerse geschiedenis brengt. Daarna volgen twee bijdragen over het ethisch statuut van dieren. Prof. dr. Kristof Van Assche (Universiteit Antwerpen) brengt een rechtsfilosofische uiteenzetting en em. prof. dr. Herman De Dijn (KU Leuven) een moraalfilosofische uiteenzetting. Vervolgens brengt dra. Eva Bernet Kempers enkele juridische

observaties te berde over het beginsel van dierwaardigheid. Daarna bespreekt dr. Johan Van de Voorde het statuut van het dier in het nieuwe Burgerlijke Wetboek dat de oude Code Napoléon moet vervangen. Dan analyseert prof. dr. Esther van Zimmeren de rol van het dier in het intellectuele eigendomsrecht. Hierna ontleedt dra. Elien Verniers (Universiteit Gent) de Dierenwelzijnswet van 1986 en ten slotte bespreekt prof. dr. Joëlle Rozie de rol van het dier in het strafrecht.

Antwerpen, 25 maart 2021

Dr. Johan Van de Voorde

Academisch coördinator Leerstoel Dier & Recht

www.uantwerpen.be/dier-en-recht